ECLI:LV:AT:2021:0527.A420200018.26.L
Lieta Nr. A420200018, SKA-903/2021
Administratīvo lietu departaments

Latvijas Republikas Senāts
LĒMUMS
Rīgā 2021.gada 27.maijā

Tiesa šādā sastāvā: senatori Anita Kovaļevska, Jautrīte Briede, Valters Poķis

rakstveida procesā izskatīja /pers. D/ blakus sūdzību par Administratīvās apgabaltiesas 2021.gada 18.februāra lēmumu par sprieduma izpildes kārtības grozīšanu.

Aprakstošā daļa

[1] Ar Administratīvās apgabaltiesas 2021.gada 18.februāra lēmumu, pamatojoties uz Ministru kabineta lūgumu, grozīta Administratīvās apgabaltiesas 2020.gada 10.jūnija sprieduma izpildes kārtība, pagarinot sprieduma izpildes termiņu. Ar minēto spriedumu pieteicēja /pers. D/ pieteikums ir apmierināts daļā un Ministru kabinetam uzlikts pienākums nodrošināt, ka sešu mēnešu laikā no sprieduma spēkā stāšanās brīža tiek īstenota Dzelzceļa likuma 14.panta ceturtajā daļā aprakstītā procedūra un pieņemts lēmums par pieteicēja pieprasītā zemesgabala izslēgšanu no dzelzceļa infrastruktūras zemes nodalījuma joslas un nodošanu atsavināšanai vai pieņemts lēmums par tā saglabāšanu valsts īpašumā, norādot, kādu funkciju īstenošanai vai uzdevumu pildīšanai šis zemesgabals ir nepieciešams. Ar pārsūdzēto apgabaltiesas lēmumu noteikts, ka attiecīgās darbības ir veicamas viena gada laikā no sprieduma spēkā stāšanās dienas.

Pārsūdzētajā lēmumā apgabaltiesa secināja, ka Ministru kabinets pamatoti ir norādījis, ka jautājums par nekustamajiem īpašumiem, kas atrodas uz valstij piekritīgās dzelzceļa līnijas zemes, ir komplicēts un apjomīgs, jo tā izvērtēšanā ir iesaistītas vairākas valsts institūcijas un vietējās pašvaldības. Tāpat apgabaltiesa konstatēja, ka ir sagatavots Ministru kabineta rīkojuma projekts „Par sliežu ceļa posma Liepāja – Ventspils slēgšanu", tas šobrīd tiek precizēts, kā arī tiek izvērtēta uz valstij piekritīgās zemes esošo būvju izmantošana un turpmākā rīcība ar tām. Līdz ar to apgabaltiesa atzina, ka šobrīd nav iespējams iesniegt minēto rīkojuma projektu izskatīšanai Ministru kabinetā. Pamatojoties uz iepriekš norādīto, apgabaltiesa arī noraidīja pieteicēja argumentu, ka Satiksmes ministrija nav veikusi nekādas darbības, lai nodrošinātu sprieduma izpildi. Apgabaltiesa arī ņēma vērā, ka pieteicējs nav norādījis un pamatojis iespējamo viņa tiesību vai tiesisko interešu aizskārumu, kuru radītu sprieduma izpildes termiņa pagarināšana par sešiem mēnešiem.

[2] Pieteicējs iesniedzis blakus sūdzību par apgabaltiesas 2021.gada 18.februāra lēmumu. Pieteicēja ieskatā nav ievērots likuma „Par tiesu varu" 16.pants. Sprieduma izpildes termiņa pagarinājums nav sprieduma izpildes kārtības grozīšana, un sprieduma izpildes kārtību nosaka Administratīvā procesa likuma 358.pants. Pieteicēja ieskatā atbildētāja nav veikusi nekādas darbības, lai izpildītu tiesas spriedumu, un nav arī lūgusi izskaidrot spriedumu. Apgabaltiesa esot arī nepamatoti atsaukusies uz Administratīvā procesa likuma 266.pantu.

Motīvu daļa

[3] Likuma „Par tiesu varu" 16.panta otrā daļa noteic, ka spriedums, kas stājies likumīgā spēkā, ir izpildāms. Savukārt atbilstoši šā panta ceturtajai daļai šāds spriedums „ir obligāts visiem un pret to jāizturas ar tādu pašu cieņu kā pret likumu". Arī Administratīvā procesa likuma 263.panta ceturtā daļa paredz, ka spēkā stājies spriedums ir obligāti izpildāms, un to var atcelt tikai likumā noteiktajos gadījumos un kārtībā. Ar šīm normām ir konkretizētas tiesības uz taisnīgu tiesu, kuru neatņemama sastāvdaļa ir tiesības uz spēkā stājušos tiesas spriedumu izpildi. Tiesības uz taisnīgu tiesu būtu iluzoras un visas no tām izrietošās institucionālās un procesuālās garantijas zaudētu savu nozīmi, ja spēkā stājušos tiesas spriedumu procesa dalībnieki varētu nepildīt.

Vienlaikus Administratīvā procesa likuma 266.panta pirmā daļa noteic, ka tiesa, kas taisījusi spriedumu lietā, pēc administratīvā procesa dalībnieka lūguma, ievērojot konkrētos apstākļus, var sadalīt sprieduma izpildi termiņos, kā arī grozīt sprieduma izpildes veidu un kārtību. Tātad likumdevējs ir paredzējis, ka spriedumā noteiktie izpildes termiņi, veids un kārtība var tikt grozīti pēc procesa dalībnieka lūguma. Taču, lai nodrošinātu likuma „Par tiesu varu" 16.panta un Administratīvā procesa likuma 263.panta ievērošanu, būtiski ir nošķirt Administratīvā procesa likuma 266.pantā pieļautos grozījumus no sprieduma grozīšanas pēc būtības vai tādām izmaiņām, kas faktiski atceļ sprieduma izpildes obligātumu (*sal.: Senāta 2017.gada 6.februāra lēmuma lietā Nr. SKC-723/2017 (C29622711) 8.punkts*).

Ar pārsūdzēto lēmumu apgabaltiesa nav grozījusi spriedumu pēc būtības un nav arī atcēlusi sprieduma izpildes obligātumu, jo Ministru kabinetam joprojām ir pienākums veikt sprieduma rezolutīvajā daļā noteiktās darbības. Līdz ar to nav pamata konstatēt ne likuma „Par tiesu varu" 16.panta otrās un ceturtās daļas, ne Administratīvā procesa likuma 263.panta ceturtās daļas pārkāpumu.

[4] Pieteicējs uzskata, ka apgabaltiesa ir nepamatoti atsaukusies uz Administratīvā procesa likuma 266.pantu, jo sprieduma izpildes termiņa pagarinājums nav sprieduma izpildes kārtības grozīšana. Sprieduma izpildes kārtību regulējot Administratīvā procesa likuma 358.pants.

Senāts vispirms vērš pieteicēja uzmanību uz to, ka Administratīvā procesa likuma 358.pants regulē administratīvo aktu, nevis tiesas spriedumu izpildi. Tiesas nolēmumu izpildi regulē Administratīvā procesa likuma 43.nodaļa, kurā galvenokārt ir noteikta tiesas nolēmumu piespiedu izpildes kārtība. Taču tas, ka Administratīvā procesa likumā ir šādas normas, nekādi nepierāda to, ka sprieduma izpildes kārtība neietver arī jautājumu par sprieduma izpildes termiņu.

Kā jau tika norādīts, Administratīvā procesa likuma 266.pants paredz iespēju sadalīt sprieduma izpildi termiņos, kā arī grozīt sprieduma izpildes veidu un kārtību. Šajā pantā atšķirībā no Civilprocesa likuma 206.panta, kas ir līdzīgs Administratīvā procesa likuma 266.pantam, nav minēta iespēja atlikt sprieduma izpildi. Taču tas nav pamats secināt, ka Administratīvā procesa likuma 266.panta kārtībā nevar pagarināt sprieduma izpildes termiņu.

Sadalot sprieduma izpildi termiņos, pēc būtības arī tiek pagarināts sprieduma pilnīgas izpildes termiņš. Tātad likumdevējs ir uzskatījis, ka arī administratīvā procesa kārtībā izskatītās lietās var būt nepieciešams un pieļaujams mainīt sprieduma izpildes termiņu.

Turklāt Administratīvā procesa likuma 266.pantā lietotais jēdziens „izpildes kārtība" ir plašs. Saskaņā ar Latviešu literārās valodas vārdnīcā norādīto „kārtība" ir arī veids, kādā (kas) notiek, tiek realizēts, noteikumi, saskaņā ar kuriem (kas) notiek, tiek realizēts (www.tezaurs.lv). Līdz ar to jēdzienu „izpildes kārtība" var interpretēt arī kā noteikumus, saskaņā ar kuriem notiek izpilde. Tas nozīmē, ka izpildes kārtība var aptvert ļoti plašu ar izpildi saistītu jautājumu loku. Tas ir atspoguļots arī, piemēram, profesora, Dr.iur. Vladimira Bukovska grāmatā „Civīlprocesa mācības grāmata", kuras trešās daļas nosaukums ir „Tiesas spriedumu izpildīšanas kārtība". Šajā daļā ir apskatīts ļoti plašs ar tiesas spriedumu izpildi saistīto jautājumu klāsts, tostarp tiesas tiesības atlikt sprieduma izpildīšanu un sadalīt sprieduma izpildi termiņos (*Bukovskis V. Civīlprocesa mācības grāmata. Atkārtots izdevums. [Rīga]: [b.i.], 2015, 591.-664.lpp.*). Tātad V. Bukovskis uzskatīja, ka sprieduma izpildes termiņa mainīšana pieder pie spriedumu izpildes kārtības.

Ievērojot minēto, Senāts secina, ka tiesai Administratīvā procesa likuma 266.pantā ir piešķirtas plašas tiesības mainīt spriedumā noteiktos sprieduma izpildes noteikumus, arī tiesības pagarināt sprieduma izpildes termiņu. Līdz ar to apgabaltiesa, lemjot jautājumu par sprieduma izpildes pagarināšanu, ir pamatoti atsaukusies uz Administratīvā procesa likuma 266.pantu.

[5] Pieteicējs blakus sūdzībā ir uzsvēris, ka atbildētāja nav veikusi nekādas darbības, lai izpildītu tiesas spriedumu.

Administratīvā procesa likuma 266.pants neregulē, kas tieši tiesai ir jāpārbauda, lemjot lūgumu par sprieduma izpildes veida vai kārtības grozīšanu. Šā panta pirmajā daļā ir tikai norādīts, ka tiesa šo lēmumu pieņem, ievērojot konkrētos apstākļus.

Senāts atzīst, ka par vienu no šādiem apstākļiem būtu atzīstams tas, vai atbildētājam ir objektīvi šķēršļi izpildīt spriedumu tajā noteiktajā termiņā. Ja atzītu, ka sprieduma izpildes termiņu Administratīvā procesa likuma 266.panta kārtībā var pagarināt arī tad, ja termiņu nav iespējams ievērot tāpēc, ka atbildētājs ir vienkārši vilcinājies ar sprieduma izpildi, tad tas ļautu atbildētājam izvairīties no sekām, kas var rasties, ja tiek uzsākta tiesas sprieduma piespiedu izpilde Administratīvā procesa likuma 43.nodaļas kārtībā. Šāda atbildētāja interese nebūtu tiesiski aizsargājama (*sal.: Senāta 2017.gada 6.februāra lēmuma lietā Nr. SKC-723/2017 (C29622711) 10.punkts*).

Ievērojot minēto, pieteicēja iebildumu varētu tulkot kā argumentu, ka tiesa ir nepamatoti konstatējusi, ka pastāvēja objektīvi iemesli, kāpēc atbildētāja nevarēja izpildīt spriedumu tajā noteiktajā termiņā.

Senāts konstatē, ka apgabaltiesas lēmumā ir minētas darbības, ko Ministru kabinets jau ir veicis sprieduma izpildei, līdz ar to ir pareizi secināts, ka pieteicēja arguments, ka nekas nav darīts sprieduma izpildei, ir noraidāms. No pārsūdzētā apgabaltiesas lēmuma arī izriet, ka apgabaltiesa ir uzskatījusi, ka konkrētā sprieduma izpilde ir komplicēts un apjomīgs process, tādējādi faktiski atzīstot, ka izpildes termiņa neievērošanai ir objektīvi iemesli. Pieteicējs blakus sūdzībā nav paskaidrojis, kāpēc šie apgabaltiesas secinājumi būtu kļūdaini. Ņemot vērā minēto un ar spriedumu uzdoto darbību būtību, Senāts nesaskata pamatu apšaubīt apgabaltiesas secinājumus.

[6] No apgabaltiesas lēmuma izriet, ka konkrēto apstākļu ievērošana atbilstoši Administratīvā procesa likuma 266.panta pirmajai daļai prasa arī līdzsvarot visu iesaistīto procesa dalībnieku intereses. Apgabaltiesa nekonstatēja, ka sprieduma izpildes termiņa pagarināšana nesamērīgi aizskartu pieteicēja tiesības vai intereses, jo pieteicējs nebija uz to norādījis. Arī blakus sūdzībā pieteicējs nav izteicis argumentus, kāpēc būtu pamats uzskatīt, ka procesa dalībnieku tiesības un intereses nav pareizi līdzsvarotas.

[7] Izskatāmajā gadījumā nav arī nozīmes pieteicēja norādei, ka atbildētāja nav lūgusi izskaidrot spriedumu. Atbilstoši Administratīvā procesa likuma 262.panta pirmajai daļai, ja ir radušās grūtības ar sprieduma izpildi, tiesa, kura taisījusi spriedumu, var pēc administratīvā procesa dalībnieka lūguma ar savu lēmumu to izskaidrot, negrozot sprieduma saturu. Šajā normā paredzētais sprieduma izskaidrošanas institūts ir paredzēts situācijām, kad atbildētājam rodas neskaidrības par to, kā spriedums ir izpildāms. Tas nav izmantojams gadījumos, kad atbildētājam ir skaidrs, kas ir jādara, taču atbildētājam ir objektīvi šķēršļi ievērot spriedumā noteikto un atbildētājam saprotamo izpildes kārtību. Šādā gadījumā sprieduma izskaidrošana nevar atrisināt atbildētāja grūtības ar sprieduma izpildi, tāpēc ir izmantojams Administratīvā procesa likuma 266.pantā paredzētais mehānisms.

[8] Rezumējot minēto, Senāts atzīst, ka nav pamata apgabaltiesas lēmuma atcelšanai un pieteicēja blakus sūdzība ir noraidāma.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 323.panta pirmās daļas 1.punktu un 324.panta pirmo daļu, Senāts

nolēma

atstāt negrozītu Administratīvās apgabaltiesas 2021.gada 18.februāra lēmumu, bet /pers. D/ blakus sūdzību noraidīt.
Lēmums nav pārsūdzams.

A. Kovaļevska J. Briede V. Poķis